

Hivatalos intézkedés a fenyőszú irtása ügyében.

A földmivelési-, ipar- és kereskedelemügyi minister a fenyőszú irtása ügyében az itt következő rendelet kíséretében az alábbi utmutatást adta ki.

9915. szám. Budapesten, 1877. májushó 26-án. Az ország több felső megyéje területén fellépett s néhol máris aggályt keltő mérvben terjedő szúféreg vagy betüzőszú (*Bostrychus typographus*, *Borkenkäfer*) pusztításai már régóta foglalkoztatják a kormány s a hatóságok figyelmét, s a befolyt jelentések nyomán esetről-esetre már eddigelé is történtek e helyről intézkedések, melyek a baj elfojtását s tovább terjedésének meggátlását czélozták. Ezen intézkedések azonban nagyrészt az érdekelt erdőbirtokosok tájékoztatlansága és részvétlensége következtében nem mindenütt vezettek kívánt sikerre, és pedig leginkább azon oknál fogva, mivel egyöntetű eljárási rendszer hiányában a munkálatok sok esetben elkésve s nem a kellő szabatossággal hajtának végre.

Szükségesnek és idején levőnek láttam tehát az Országos Erdészeti Egyesületet, mint e tárgyban legilletékesebb szaktestületet, oly utmutatás kidolgozására hívni fel, mely egyrészt az érdekelt közönséget a baj mibenléte felől kellőleg felvilágosítván, másrésztől mindazon óv- és irtó-rendszabályokat magába foglalja, melyek a külföldön s részben hazánkban is tett tapasztalatok nyomán a szóban forgó baj leküzdésére czélszerűeknek bizonyultak.

Ezen utmutatást 20 nyomtatott példányban oly felhívással küldöm a megye közönségének, hogy annak bizonyos számú példányait a hatósági közegek használatára bocsátván, a többi fennmaradt példányokat a törvényhatóság területén nagyobb kiterjedésű lúczfenyő állabokkal rendelkező erdőbirtokosok között ossza ki.

Azon intézkedéseket illetőleg pedig, melyek a szűféreg esetleges fellépése esetében teendő rendszabályok végrehajtására vonatkoznak és a megye közönsége saját hatáskörében eszközözlendők, — rendelem, hogy:

Mindenekelőtt utasítandók a járásbeli szolgabírák, hogy mindazon esetekben, hol a szűféreg felléptéről bármi uton tudomást szereznek, ezt haladéktalanul a közigazgatási bizottságnak jelentsék be.

A közigazgatási bizottság a baj terjedelmét szakértő által megállapíttatja s az esetben, ha az kisebb térre szorítkozik, vagy ha a halasztás veszélylyel járna s az irtásra fordítandó költségek az e részben mérvadó helyi viszonyok szerint az elérendő haszonnal arányban állanak, saját hatáskörében olyformán intézkedik, hogy az illető erdőtulajdonost záros határidő kitűzése mellett az idevonatkozó utmutatásban foglalt irtó rendszabályok foganatosítására erélyesen felszólítja, mely felszólításnak, ha a birtokos bár mi oknál fogva eleget nem tesz, a közigazgatási bizottság a baj tovább terjedésének meggátlása érdekében s a szükséges irtási munkálatok minél gyorsabb végrehajtása céljából a legközelebb fekvő községek lakosságát megfelelő számban s az azon vidéken szokásos napszámdíjak megfizetése mellett kirendeli, s a tett költségeket a birtokostól utólag behajtatja.

Az esetben pedig, ha a baj már nagyobb terjedelmű s a szomszédos erdőtesteket is fenyegeti; — a közigazgatási bizottság a teendő intézkedések iránt ezen ministeriumhoz előterjesztést intéz, melynek alapján, feltéve, hogy az irtási rendszabályokra fordítandó költségek arányban állandnak a veszélyeztetett közérdekkel, — esetleg ministeri biztos kiküldése folytán intézkedni fogok.

Trefort.

Utmutatás a szúféreg ellen teendő óv- és irtó rendszabályok ügyében.

A lúcfenyveseket pusztító betűző szú vagy szúféreg (*Bostrichus typographus*, *Borkenkäfer*) elszaporodása és terjedése ellen a következő két irányban kell rendszeresen és a legnagyobb kitartással munkához látni.

1. Első és legfontosabb teendő helyes erdőgazdasági elvek s ezekkel karöltve olynemű óvintézkedések alkalmazása, melyek lehetetlenné teyék, hogy e kártékony rovar tanyát üssön oly erdőkben, a hol eddig még nem mutatkozott.

2. A másik, szintén igen fontos és szorgos teendő oda irányul, hogy a szóban lévő kártékony rovar, ott, a hol már fellépett, s ha jelenlétének még oly csekély nyomai mutatkoznának is, azonnal az alább közlendő módon kiirtjuk.

Első feltétel tehát, az óvintézkedések körében, hogy a betűző szú pusztításának kitett lúcfenyőállabok mindenkor életerős és ellentállásra képes állapotban tartassanak s illetőleg ilyenbe helyeztessenek azon okból, mivel a természetileg erős, ép és egészséges törzsekben és ezekből alkotott állabokon a szú legjelentékenyebb úttörője a vihardulás, valamint maga a pusztító rovar sem bir erőt venni, — legalább semmi esetre sem oly könnyű szerével és oly mértékben, mint a helytelen, vagy hanyag kezelés folytán többé-kevésbé sinlő helyzetbe, gyöngélkedő állapotba jutott állabokon.

Az állaboknak ép, egészséges és erőteljes állapotban s e mellett lehetőleg tisztán tartása a leghathatósabb óvintézkedés a kártékony rovar megszállása ellen. Czélszerű óvintézkedés továbbá a frissen döntött fák s bármilyen célra feldolgozott faanyagoknak, valamint a hulladék, törzs- és ágrészeknek a döntés után rögtöni lekérgezése vagy az erdőből eltávolítása, — feldolgozásnál visszamaradó csúcsrészek, ágak és galyaknak ugyszintén a lehántott kéregnek is a helyszínen azonnali elégetése. A tűzifát, ha az az erdőn, vagy annak közvetlen közelében van fölrakásolva, elégséges az első tavaszon, ápril közepétől július közepéig, éber figyelemmel kísérni s azon hasábokat, melyeken a megszállás nyomai mutatkoznának lekérgeelni; — miután a teljesen kiszáradt fát és farészeket a szóban lévő rovar sohasem szállja meg.

A lehántás és égetés munkája egyébiránt — kivált vékonyabb törzsek- és törzsrészeknél, — egyesíthető s így tetemes munka- és költségkimélessel végezhető olykép, hogy ezek, a nélkül, hogy lekérgetnének, tűz fölött pörköltetnek addig, a míg a kéreg gyöngén megszemesedik. Ezalatt az abban lévő rovar és ivadék teljesen elöletik s a törzsfa még mindig jól felhasználható lesz.

Hangsúlyozzuk itt azon körülményt, hogy a szúnak veszélyes mértékben való elszaporodása az eddigi tapasztalatok szerint még soha és sehol sem következett be a nélkül, hogy a lúczfenyőállabokat sujtoló, valamely más elemi csapás, pl. vihardöntés, hernyófalás, erdőégés stb. azt meg ne előzte volna, vagy végül egyszerre nagy mennyiségben döntött faanyagok hanyag kihasználásával elő ne idéztetett volna a nagymérvű elszaporodásra nézve kedvező alkalom.

E körülmény ismerete ismét csak oda utal, hogy a veszély távoltartásának legtermészetesebb és hatékonyabb eszközei a helyes erdőgazdasági elvek és szigorú óvintézkedések alkalmazásában találhatók fel.

A sekély gyökérzetű s ennél fogva a vihar által könnyen kiforgatható lúczfenyőállaboknak hathatós támogatására szolgál továbbá, ha azok más fanemekkel, főleg, ha az ellentállásra képesebb jegenyefenyő- és lomblevelű bükkal vannak keverve. Ezen elegyítés igen jó szolgálatot tesz a fentebb említett elemi károsítások mindegyike ellen — habár ezen elv többnyire csak a jövőre nézve lesz is valósítható.

Az állaboknak széles nyiladékok által kisebb tagokra való beosztása, a hol ez lehetséges, szintén igen ajánlatos úgy a rovar, valamint egyéb elemi károsítások nagyobb kiterjedésének meggátlására, csak hogy a nyiladékoknak lehetőleg oly irányt kell adnunk, és főleg oly állapotban kell azokat tartanunk, nehogy azok által az erdőtést természetes összefüggését éppen veszélyes oldalon megbontván, a szélrohamok betörésének útát nyissunk.

Ugyane czélből az évi vágásoknak mely oldalon való megkezdésére és mely irányban leendő folytatására is kiváló gondot kell fordítanunk.

Az előzőkben kimerítettven azon óvintézkedések, melyek a szúféreg megtámadása ellen célirányosan alkalmazhatók, következnek most a rovar tényleges fellépése esetében követendő irtórendszabályok.

Midőn a veszélyes rovar már fellépett — de még csak kisebb számban vehető észre, akkor rögtön és minden erővel oda kell törekedni, hogy az előlessék s további szaporodására minden alkalom elvonassék.

Czélszerűen alkalmazhatók ily esetben a szándékosan ledöntött, ú. n. cselvényfák, vagy fogófa is. Ilyenekül egyébiránt az elnyomott, a szél által kimozdított, vagy bármely más okból többé kevésbé beteges állapotra jutott törzsek választhatók. Ezeket az anyarovar petéi lerakása végett szivesen és hamarább megszállja, mint a fennálló, ép törzseket s miután ezen fogófa alkalmas és jól hozzáférhető helyeken dönthetők, ezzel a költségek mintegy koncentrálva s a cselvényfák lehántása s a kéreg elégetésével az ivadék kiirtása igen könnyítve lesz. Figyel-

met kell azonban e mellett arra is fordítanunk, hogy egyuttal minden széldöntött törött fát állva vagy fekvé ne hagyjunk, hanem azonnal eltávolítsunk vagy elégeessünk.

A hol a rovar nagyobb mennyiségben lépett fel, s a csefák hagyásától már siker nem várható — ott nem marad egyéb hátra, mint a belepétt fáknak a több ölnyre szomszédos ép fákkal együtt való levágatása, lekérgelese, a kéregnek, ág- és csúcsrészeknek a helyszínén elégetése s a nyert fának az erdőből lehetőleg gyorsan eltávolítása folytán az infectio fészket teljesen megsemmisíteni.

Ha pedig a rovar oly mennyiségben és kiterjedésben lépett fel — a mi leginkább nagymérvű vihardulások nyomán fordul elő, — hogy a vihardöntvények gyors feldolgozására s ezzel az ivadék azonnali kiirtására gondolni sem lehet, akkor mindenek előtt s megfeszített erővel és áldozattal oda kell törekedni, hogy a rovarpusztítás lehetőleg szűk körre szorítottassék s az ivadék befogadására alkalmas költőhelyek kevesbittessenek.

Ha sikerült kitartó erőfeszítéssel a veszélyes rovar szűkebb korlátok közé szorítani, vagy éppen legnagyobb részt el is nyomni, mindamélt a veszély helyére és az ezzel egybefüggő, nagy kiterjedésű környezetre, mindennemű óvintézkedések szorgos megtétele mellett, még néhány éven át is kiváló figyelemmel kell lenni, hogy a netán mégis mutatkozó maradvány és annak ivadéka rögtön elfojtassék.

Végül nem lehet eléggé hangsúlyoznunk azt, hogy a szóban lévő rovar ellen egyfelől a természetes óvintézkedések mulhatlan megtételére, másfelől pedig a rovarnak elnyomására és kiirtására azon időben kell a legnagyobb gondot, legserényebb és erélyesebb tevékenységet fordítani, midőn az még csak kisebb számban és kiterjedésben lépett fel, mert a kezdetben elkövetett mulasztás mindig maga után vonja a rovarnak a legyőzhetlenig veszélyes mértékben való gyors elszaporodását.

A török-meggy (sajmeggy, *Prunus mahaleb* L.) tenyészése pipaszár-termelés céljából.

Irta: Scherffel Róbert, Sopron város erdőmestere.

Fiatalabb vágatási kor illetőleg rövid forda és a legbelterjesebb erdőgazdaság képezik haszonra és nyereségre vágyó századunk jelszavát, s az általános törekvés, hogy a termő talaj állandóan és az elérhető legnagyobb tisztajövedelem